

LXXX

SEJM WALNY TORUŃSKI 1576 R.

WSTĘP

Sejm zwyczajny w związku z wyprawą Stefana Batorego przeciw Gdańskowi zwołany został 8 sierpnia na 4 października¹. Toruń jako miejsce obrad wskazany został „dla niebezpieczeństw, które się w tamtych krajach pokazują”². Sejmiki odbyły się we wrześniu, sam sejm obradował od 19 października do 29 listopada 1576 r.³. O przebiegu obrad zachowały się niewielkie tylko i ułamkowe informacje⁴. Nieznany jest nawet nam marszałek sejmu. Gdańszczanie w Toruniu nie stawili się, natomiast przez posłów wysuwali swoje żądania, m.in. zastrzeżenia w stosunku do nadanych im w 1570 r. przepisów (*Statuta seu constitutiones Carncovianae*)⁵. W trakcie obrad dotarła do Torunia informacja o śmierci kontrkandydata Batorego, cesarza Maksymiliana II, który zmarł 12 października 1576 r. Niewiele to jednak wpłynęło na tok obrad; wnioski króla i senatu spotkały się w izbie poselskiej z oporem, gdyż szlachta widziała w nich zamachy na swoje wolności. Izba poselska godziła się na pospolite ruszenie⁶, ale nie uchwaliła poboru. Król, który pragnął dokonać pacyfikacji Gdańska przy pomocy wojsk regularnych, naciskał na egzekwowanie kwarty⁷. Z końcem listopada sejm się rozszedł.

Z dorobku tego sejmu publikujemy w niniejszym wydawnictwie:

I. Zwyczaie Województwa Mazowieckiego z starego statutu, przystawiając do prawa koronnego, wyjęte i zostawione na sejmie walnym toruńskim anno Domini 1576⁸;

II. *Litterae restium* (Torunii, 3 grudnia 1576)⁹.

¹ Dnia 8 sierpnia 1576 r. rozesłał król listy do senatorów, starostów, urzędników ziemskich a nawet części szlachty z podaniem terminów sejmikowych i wezwaniem, aby obrani zostali „posłowie, ludzie mądrzy i baczni..., którzyby nie swe własne, ale Rzeczypospolitej potrzeby na pieczy mieli” (A. Pawiński [wyd.], *Początki panowania w Polsce Stefana Batorego 1575-1577. Listy, uniwersały, instrukcje. Źródła dziejowe*, t. IV, Warszawa 1877, s. 45-49).

² A. Pawiński (wyd.), *Stefan Batory pod Gdańskiem w 1576-77 r. Listy, uniwersały, instrukcje. Źródła dziejowe*, t. III, Warszawa 1877, s. X-XI.

³ W. Konopczyński, *Chronologia*, s. 142.

⁴ A. Pawiński, *Stefan Batory pod Gdańskiem*, s. XXVI.

⁵ Por. wyżej nr LXXII, p. I.

⁶ Częściowo zwoływane już wcześniej; por. *Litterae universales ad ordines terrarum Prussiae de armis contra Gedanenses sumendis*, Tczew 26 IX, oraz Grzebień 9 X 1576, A. Pawiński, *Stefan Batory pod Gdańskiem*, s. 1-5.

⁷ *Litterae regiae de viris ad recipiendam quartam, Toruń 29 XI 1576*, A. Pawiński, *Początki panowania w Polsce Stefana Batorego*, s. 65.

⁸ Tekst wydany na podstawie edycji VL, t. II, s. 930-950.

⁹ Tekst wydany na podstawie edycji A. Pawińskiego, *Początki panowania w Polsce Stefana Batorego*, s. 65-67.